

VN-tribunaal hoeft geen vrede-stichter te zijn

Het Parool, 5 april 1996

Als ik het goed heb begrepen willen de historici Baudet en Blaauw dat het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties meer moslims en Kroaten aanklaagt, omdat het complot-denken van de Serviërs anders wordt gevoed met “vers bloed”. Dat zou schadelijk zijn voor het vredesproces in voormalig Joegoslavië. Bovendien zou er bij het VN-tribunaal geen sprake zijn van een onafhankelijke maar van een politieke rechtsgang in het belang van de Verenigde Staten. Het pleidooi van de twee in Oosteuropese geschiedenis gespecialiseerde historici, afgedrukt in Het Parool van afgelopen vrijdag, is op z'n zachtst gezegd markant.

Baudet en Blaauw suggereren dat het VN-tribunaal willens en wetens ondergeschikt is gemaakt aan de strategische belangen van de Verenigde Staten. Het vervolgen van (meer) Kroaten en moslims zou de opbloeiende Amerikaans-Kroatische relatie verstoren en indirect de akkoorden van Dayton ondermijnen. “Welke aanpak het tribunaal ook kiest, de rechtsgang wordt ondergeschikt gemaakt aan politieke calculeringen”, schrijven zij. Dat is een vreemde bewering: zij impliceert dat de rechtsgang bij voorbaat ondergeschikt wordt gemaakt aan de politiek. De vraag is: door wie? Regisseren de VS het tribunaal of vallen de auteurs ten prooi aan het hardnekkige Balkan-syndroom: complot-denken?

Het optreden van rechter Goldstone wijst in een andere richting. Regelmatig deed hij uitspraken over het vervolgen van oorlogsmisdadigers, die voor de architecten van de akkoorden van Dayton op een uiterst ongelukkig moment kwamen of zelfs ingingen tegen het beleid van de NAVO en de VS. Het doet ook vreemd aan om Amerikaanse “strategische belangen” ineens van stal te halen om de rechtsgang van het VN-tribunaal in diskrediet te brengen. De VS hadden hoegenaamd geen strategisch belang bij de oorlog in Joegoslavië en zagen toe hoe de EU steeds verder in het Bosnische moeras wegzakte. Uiteindelijk was het niettemin de Amerikaanse vuurkracht, aanhoudende bombardementen op de Bosnische Serviërs waar de Europeanen te laf voor waren, die het eind van de oorlog heeft geforceerd.

Helemaal bont maken Baudet en Blaauw het door te stellen dat het tribunaal alleen maar aan geloofwaardigheid kan winnen bij de Serviërs als er meer vooraanstaande moslims en Kroaten worden aangeklaagd. De “getalsmatige verhouding” tussen de aangeklaagden (46 Serviërs, 8 Kroaten en 3 moslims) zou scheef zijn. De Serviërs zien het tribunaal als een oude vijand in een nieuwe gedaante, want ze zitten nog erg in hun maag met een nederlaag uit 1389 en andere narigheid die hen in de loop der tijd is aangedaan.

Is het VN-tribunaal soms ingesteld om geloofwaardig te zijn voor oorlogshitsers als Karadzic en Mladic, die meewerkten aan het jarenlang voorbereide plan van de Servische president Milosevic om een oorlog te ontketenen in de Balkan? Moet het tribunaal er op toezien dat er precies evenveel aanklachten komen tegen de drie strijdende partijen (eerlijk is eerlijk: 12 Serviërs, 12 Kroaten en 12 moslims)? Moet het tribunaal rekening houden met de achtervolgingswaan en paranoia van de (Bosnisch) Servische top en hun gevoelens ten aanzien van de hen omringende samenzweringen van katholieken, Duitsers, moslims en VN'ers ontzien?

Het VN-tribunaal is ingesteld om althans enigszins recht te doen aan al die mensen die onbeschrijflijk hebben geleden, omdat een aantal op macht beluste macho's met waanideeën jarenlang een heel land de vernieling in hebben geholpen. Dat in de aanklachten van dat tribunaal het accent ligt op politici en militairen die zich schuldig hebben gemaakt aan stelselmatige massamoord, verkrachting en vernietiging lijkt me voor de hand liggend. Dat de meeste van die politici en militairen Serviërs zijn zegt meer over de Serviërs dan over het VN-tribunaal. De poging van twee historici om het werk van het tribunaal in diskrediet te brengen zegt meer over de historici dan over het VN-tribunaal.

André van Os